

Småttryck H (Ref. småttryck)
EX A

00980

E

Centerwall, Frans Jonas
Gustaf

EN FÅNGES

LEFNADSTECKNING

med hänsigt till hans brott.

STOCKHOLM, 1861.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.

B. IV.

B 879/44

EN KÄRIG

LETTNADSTÄCKNING

och tilldelat till dess fört.

STOCKHOLM, 1861.
F. A. NORSTEN & SÖNER,
Förl. Högskolan

Den som nedskrifver dessa rader var i barndomen icke i saknad af föräldravård, åtnjöt i ungdomen undervisning till kunskapers förvärfvande, och erhöll tidigt en samhällsställning, som de fleste först i längre framskriden ålder lyckas uppnå; — och är ändock vid mannaåldrens gräns en brottsling under lagen och en fånge.

Hade han af naturen fått ett mer än vanligt ondt hjerta? Var han i sin uppväxt och efter mognad ålder elak och illasinnad? Var han till sina seder, och sitt lefnadssätt mer än de fleste förderfvad och oordentlig? Var han egenlyttig och girig, hatfull eller hämdlysten?

Nej, tvertom uppväxte han, ett godt, tåligt barn, var under ynglingåren glad, öppen och hjertlig samt hatade under mannaåren all slags egenlytta och snikenhet efter slem vinning. Han älskade fridsamhet ibland menniskor och sökte dertill i sin mon bidraga. Han hyste hvarken hat eller bitterhet mot någon, och skulle varit ur stånd att med beräkning utkräfva hämd för någon oförrätt.

Och likväl föll han för frestelsen och synden!

Född i en landsort af bemedlade föräldrar, erhöll han i föräldrahemmet sin första uppfostran. Hans barndom var i början sjuklig, men derefter kunde han oafbrutet emottaga den privata undervisning, som ganska skicklige lärare lemnade honom. Med god flit förenade han ett öppet, gladt och godmodigt väsende, och var af både föräldrar och lärare afhållen. Oaktadt stundom tillrättavisad för obetänksamhet och tanklöshet, var han dock hvad man kallar ett godt, beskedligt, men lifligt barn, och han förvärfvade under barndomen icke så få förberedande kunskaper uti språk, historia, geografi och mate-

matik jemte andra lärdomsämnen. Han åtföljde också redan vid tolf års ålder sin informator till universitetet, och blef då student med i examen erhållet vitsord: cum laude. Under studenttiden från tolf till aderton års ålder, läste han, i början under informatorns ledning, hvarjehanda kunskapsämnen, som af lärarne vid akademien på lektioner föredrogos, och tog termin efter termin de preliminära examina, som fordrades för inträde på embetsmannabanan. Sedan informatorn lemnat honom, fortsatte han på egen hand sina studier med ganska god flit, särdeles som han vid denna tid hade både lust och fallenhet att förkofra sig i kunskapsväg, men tiden var väl knapp att inhemta allt, det hans håg då efterlåg. Han måste stadna vid det allra nödvändigaste, emedan fadren bestämdt önskade, att han vid aderton års ålder lemnade universitetet.

Studenttiden hade väl med sig ett och annat afsteg från det godas väg, men gjorde dock hjertat icke förderfvadt. Den sista terminen vid universitetet tillbringades ofta i sällskap med ett kotteri af lifliga, qvicka kamrater. Hvarjehanda små litterära försök, mest i den humoristiska och lätta genren, utgingo från dessa ynglingar, men en och annan stund offrades jemväl vid bälén. Tiden förslog dock äfven till läsning, så att slutliga examen togs före uppnådda 18 år.

Vid denna tidiga ålder skulle han således anses mogen att på egen hand bana sig väg till fortkomst och bergning. Han var ej någon sedeslös yngling. Han hade öppet sinne för naturens skiftande fågning, för det poetiska lifvet och för det goda bland människorna; men omkring dessa bättre anlag slingrade sig ett visst lättsinne, som dock ännu icke uppenbarade sig utöfver obetänksamhetens gränser.

Under de fyra första åren, efter det han lemnat universitetet, arbetade han hos domare på landet och den mesta tiden hos en embetsman, som med ett ovanligt

älskvärdt och tilldragande väsende förenade stor skicklighet och förmåga. I denna skola inhemtades mången god lärdom för den offentliga embetsmänna-verksamheten, äfvensom arbete och flit inplantades. Men under ledigheten från arbetet användes tiden till föga fromma för en ung och liflig ynglings behof af föresyn och uppmuntran till ett stadgadt uppförande. Hans första skuldsättning egde då rum, och han kom olyckligtvis tidigt in på en bana, som har misshushållning och bristande ordentlighet ofta till närmaste följd.

Då han började tjenstgöring uti det embetsverk, der han sedermera efter få år blef såsom ordinarie fästad, hade han den förmånen, att blifva omtyckt af sin chef, dels för sin lätthet att arbeta, dels för sitt glada och sällskapliga lynne. Han kom nu in uti det så kallade sällskapslifvet, hvilket just icke lemnar rum för någon själens förädling. Tillsammans med kamrater och andra bekanta tillbringades emellanåt de lediga stunderna, merendels icke så exemplariskt. Uti en mindre stad, der många unga män af särskilda klasser sammanträffa, blir ty värr lefnadssättet ofta mindre ordentligt, oaktadt flera undantag härifrån vid den tiden funnos.

Vid uppnådda 25 år erhöll han sitt första domareförordnande, och utförde detta viktiga kall, efter fleres vitsord, med både nit och ordning. Han hade derefter flera sådana förordnanden, och alternerade under fem års tid med domare-embetets utöfning, tjenstgöring uti högre verk i hufvudstaden, samt särskilde tjensters bestridande uti det verk, der han sjelf var anställd. Han var under hela denna tid väl anskrifven hos förmän, gerna sedd uti sällskapskretsar och bland kamrater. Tiden upptogs väl mycket af nöjen och förströelser, så att några egentliga studier ej kunde komma i fråga, men han använde dock mer än en timme på dagen till läsning och förkofran i litterärt hänseende. I detta fall tillhörde han måhända undantagen; ty de fleste unge tjenstemän, sedan de lemnat

universitetsstaden, sysselsätta sig sällan med annat arbete, än tjensten dem ålägger. Derigenom blir rutinen i allmänhet deras enda mål, och det lilla kunskapsförråd, de under ynglingaåren samlat, går snart förloradt och lemnar ett tomrum, som förblir ouppfyldt. Detta förhållande kommer icke att upphöra, så länge den theoretiska bildningen, såsom nu, hålles afstängd från den praktiska tillämpningen och det mera offentliga lifvet, samt dessutom meddelas de blifvande embets- och tjenstemännen i den form af kollegier och examina, som vid läroanstalterna ännu begagnas. Också förmår flertalet af unga tjenstemän icke komma utöfver slentrianens och rutinens rāmärken och stadna ofta på sådana underordnade platser, som icke en gång borde till statens tjenester få räknas, utan skulle kunna, under en examinerad tjenstemans ledning, bestridas genom tillfälligt arbete af oexaminerade personer af begge könen. Om en annan bättre embetsmanna-uppfostran till verkligt bildande af duglige ämnen infördes, skulle visserligen icke ett så stort antal inkomma på denna bana, men de, som funnes att tillgå vid embetens tillsättning, vore också mera mogna och skickliga för kallet och kunde i allmänhet påräkna hastigare befordran till sin fulla bergning. Att de allmänna angelägenheterna derpå skulle vinna, och att staten icke behöfde gå omkring med lykta för att bland den stora mängden söka personer till bestridande af högre och viktigare funktioner, blefve en naturlig följd.

Vid trettio års ålder hade han tillryggalagt en temligen lång tjenstemannatid, och derunder inhemtad mycken erfarenhet uti hvarjehanda befatningar; men som han, i följd af förmäns bevågenhet, sällan användes till andra än relativt mera viktiga sysslor, kom han att missakta sådant arbete, som fordrar mera ordning och noggranhet, än egentlig skicklighet, men dock är nödvändigt för ärendernas ordentliga och säkra gång. I synnerhet var hans afsmak gifven för allt hvad till aktuarie- och registrators-

göromål kunde räknas, och han blef också vid tillsättande af en vice aktuarie-beställning af den ordinarie tjenstemannen förklarad oduglig till denna befattning. Härfån härledde sig jemväl den ringa uppmärksamhet, han egnade åt en del påbudna, men af honom för onyttiga ansedda, göromål och deribland renovations-åliggandet, hvilket blef en af de stötestenar, hvarpå han framdeles skulle falla. Han utgick emellertid från en oriktig uppfattning af allmänna ärenders sammanhang och förbisåg, att många enkla och såsom det vill synas obetydliga tjänstegöromål ingå uti statsmachineriet och embetsmannalifvet, såsom kuggar uti det hjul, som drifver det hela, och kunna icke, lika litet som en sträng ordning, för den oafbrutna gången undvaras. Tag bort den minsta fjeder i ett ur, och det stadnar i sin gång.

Vid denna tid hade han åsamkat sig flera skulder. Inkomsterna voro icke stora, men hade med god hushållning kunnat vara tillräckliga. De ville dock icke förslå. Behofven, många onödiga, växte öfver dem. En gång inkommen på skuldsättningens bana, fortgick han derpå, och krediten, med vänners hjälp och lättheten att uti kassor mot borgen få penninglån, anlidades ofta. Huru många enskilda olyckor hafva icke varit omedelbara följder af detta ännu i flor varande borgens-system! Huru länge skall det, till undergrävande af individens välstånd och statens finansiella välbefinnande, få finnas och hafva helgd uti lagstiftningen?

Ännu en reflexion: Ynglingar och män, hvilka af naturen blifvit begåfvade med förmåga att tidigt och lugnt vara beräknande och ordentlige, som äro tröge uti sin uppfattning af lifvets skiftande förhållanden, som blifvit från barndomen vande att vara sparsamme i utgift och noggranne i all yttre handling, eller de, som, fattige och utan annans hjälp, med egen kraft blifvit nödsakade söka sin fortkomst och bergning, desse äro sällan frestade till skuldsättning och hushålla merendels väl. De komma

också ofta till välstånd och oberoende, och falla de uti grofva synder, såsom måhända väl inträffar, så blir det icke sådane, som lagen straffar. Deremot äro icke sällan *de* blottställda för obestånd och hvad derpå mången gång följer, hos hvilka, med lifliga och lättsinniga lynnen, dermed ofta både hufvud, kunskaper och skicklighet kunna förenas, från ungdomen icke blifvit inplantade ordning och sparsamhet, som icke fått anlita egen kraft och arbete att besörja sina utgifter, utan haft andra att lita till. Från begge fallen gifvas naturligtvis undantag.

Hittills hade han endast använt sin tjenstetid med juridiskt arbete. Nu inträffade, att han skulle få deltaga och blifva något hemmastadd jemväl uti politiska och riksdagsmanna-ärenden. Tjenstgörande vid en $1\frac{1}{2}$ års lång riksdag uti ett af Riks-Stånden, förvärfvade han hvarjehanda insigter uti statsmanna och mera allmänna ärenden, men blef också alltför nära bekant med hufvudstadens lättsinniga och sedeslösa lif. Både riksdagsmän och andre förde vid denna i så många afseenden märkvärdiga riksdag en så kallad hög och kostsam lefnad, samt egenade mycken tid åt nöjen och förströelser. På Kirsteinska husets maskerader och andra sådana ställen kunde man då få se ledamöter af alla fyra Stånden, äfven familjfäder från landsorten. Naturligtvis deltog icke flertalet i sådana nöjen, men det var bedrägligt nog, att så många undantag funnos.

Då han på nära håll upphemtade och fick tillfälle att betrakta månget drag af denna riksdags fysiognomi, skulle han kunna troget afbilda åtminstone någon del deraf; men såsom främmande för lefnadsteckningens egentliga ändamål, inskränker han sig att endast i få ord antyda vissa allmänna förhållanden inom det Stånd, der han tjenstgjorde såsom protokollsförare.

Detta Stånd räknade bland sina ledamöter mången upplyst och skicklig representant, hvilken, oaktadt bristande underbyggnad i skolstudier, egde parlamentarisk

förmåga; men ty värr var partisinet icke främmande äfven för de förnämste, och det öfverliggande partiet hade icke alltid fördragsamhet med sina motståndare, få till antalet, men nästan alla utrustade med mycken förståndsskärpa och sakkännedom. En af dem har sedermera frejdat sitt namn såsom Ståndets talman vid mer än en riksdag. Det rådande partiet kallade sig det sjelfständiga. Huru stod det likväl i sjelfva verket till med denna sjelfständighet? Hvarifrån utgingo i allmänhet deras åsigtger? Voro dessa endast hemtade från sakkännedom, statsmanna grundsatser och verkliga fosterländska intressen? Voro de icke snarare mer än en gång genljud af tidningsrop eller artiklar, skrifne för stunden, efter främmande opröfvade teorier, vishetsvatten lika grumligt som dess källor! Och sufflörerne, som stodo bakom med sina diktamina, koncepter och råd; voro desse verkliga stöd-jepelare, redbare, sakkunnige och fosterländskt sinnade? Desse så kallade sjelfständige representanter trodde sjelfve att de alltid gingo egna ärenden, och hade mot veder-sakare ständigt i beredskap beskyllningar i motsatt syftning. Derom skulle dock kunna vara mycket att säga. Det är också ganska tvifvelaktigt, hvem som bör anses mera sjelfständig och patriotisk, antingen *den*, som mången gång utan hvarken urskiljning eller pröfning, ständigt utgår från synpunkten att klandra och nedrifva (partiets terminologi kallar det att reformera), eller *den*, som vill gå varsamt tillväga, vill undersöka och pröfva materia-liernes godhet till den nya byggnaden, innan de borttaga den gamla, vill fara sakta ned för backarne och icke äf-ventyra lif och lemmar, för att komma fort. Vid denna riksdag funnos sådane försigtiga fosterlandsvänner, men de voro ropandes röster i öknen. Reform och framåt-löpande (att skrida framåt gick för långsamt), voro da-gens lösen. Mången, fastän icke tillhörande nu uppgifna Stånd, trodde sig vid den tiden kunna på de nya stats-theoriernas käpphäst rida upp till den s. k. ärans höjd.

Efter riksdagens slut återvände han till sin landsort, der han genast erhöi ett förmånligt förordnande, att förestå en åldrig domares embete. Han emottog förvaltningen deraf kort tid derefter, och kom af en tillfällig händelse att till en början blifva boende på landet och göra bekantskap med en familj, ur hvars sköte han två år derefter skulle få hemta sin ännu lefvande maka. Under fyra års tid, med undantag af tre månader, då han var tillförordnad ledamot uti en högre domstol, förvaltade han domsagan till allmän belåtenhet. Uti denna ort hade så småningom uppkommit en högt uppdrifven processlystnad, ett i mer än en riktning utbildadt prejeri-system och mycken oredlighet i handel och vandel. På flera ställen lefde så kallade bondadvokater, samhällets parasiter, hvilka uppmuntrade till rättegångar och hade sin utkomst af andras trätgirighet och oenighet. Det blef hans uppgift att söka upprycka och förstöra detta ogräs, dertill särskildt uppmanad af sin chef, som hade egendom i trakten. Dervid utvecklande både nit och verksamhet, lyckades det honom att hejda månet tillämnadt prejeri, mången öfverlagd orättvisa, samt undertryckte rättegångsbegäret derhän, att tvisternas antal vid slutet af hans domare-förvaltning nedgått till nära en fjerdedel. Han uppmanade både enskildt, i domstolen och genom uppmuntran till inrättande af förliknings-komitéer, dertill han uppgjorde skriftligt förslag, till fredlig och endrättelig sammanlefnad. Då han lemnade sin befattning fick han emottaga många både muntliga och skriftliga uttryck af belåtenhet och saknad. Han var nu i verldsligt hänseende uti sin lyckligaste lefnadsperiod. Älskad af sin maka, afhållen af förmän och kamrater och allmänt aktad för i verldens ögon goda egenskaper såsom domare och menniska, och i ekonomiskt afseende väl icke skuldfri, men dock med den hushållning, som då med någorlunda god ordning utöfvades, icke på obestånd eller ens i penningeförlägenhet, kunde han ej önska sig en bättre

ställning, isynnerhet som han hade utsigt att snart nog i sin hemort erhålla en ordinarie domarebeställning och under tiden få behålla sitt goda vikariat. Men hans öde skulle fullkomnas. Han blef snart, naturligtvis sjelfvilligt, borttryckt från den lugna fridfulla landsorten, för att tillbringa återstoden af sin embetsmannatid i hufvudstaden och dess omgifningar. Detta blef i så många afseenden en vändpunkt i hans lefnad.

En domsaga i närheten af hufvudstaden blef ledig. Den var till göromålen besvärlig i anseende till mängden af der förekommande brottmål, och lemnade icke betydliga inkomster, knappast så stora, som vikariatet gifvit. Också var det i början ej hans önskan att erhålla den; men några bekanta i hufvudstaden uppmanade honom att söka domsagan; och sedan han blifvit uppförd på förslagets andra rum, såsom han har anledning förmoda, visserligen icke för sin egen skull, utan såsom medel att kunna få på tredje rummet upptaga en med honom jemnårig och således ung man, som länge vikarierat i domsagan och egde mycken redbarhet och skicklighet, vaknade begäret att få utbyta landsortens lugn mot hufvudstadens mera skiftande lif. Detta lyckades öfver höfvan väl, då det egna förhållande inträffade, att konungen, emot de fleste rådgifvares tillstyrkan att utse den af dem förordade medsökanden, utan den ringaste inverkan af rekommendation, men endast på grund af styrkt öfverlägsenhet i tjenstgöringstid och domareförordnanden, utnämnde lefnadstecknaren till embetet.

Det blef en egen ödets skickelse, att den sålunda förbigångne skulle femton år derefter, naturligtvis utan någon beräkning eller egen vilja, gifva första anledningen till upptäckten af dens brott, som fråntagit honom en af honom motsedd och gerna önskad befordran. Herrans vägar äro underbara, men rättvisa!

Han trädde nu uti en ny verksamhet. Utbytet af ett domare-embete mot ett annat kunde väl egentligen ej

åstadkomma någon stor skilnad i göromål, men den nya domsagan föredde så många olikheter både i afseende på folklynne, seder och andra förhållanden. Här utgjordes ej, såsom i landsorten, befolkningen mest af allmoge. Den bestod till ej ringa del af herremän, om vintrarne boende uti hufvudstaden, landtbrukare, hörande till ståndspersonsklassen, arrendatorer, fiskare, sjömän och löst arbetsfolk, med ständig omsättning. De gröfre brotten begingos till största delen af hufvudstadens arbetsdrägg, komne från alla landsorter, samt af f. d. fångar och korraktionister. Någon större processlystnad fauns icke. I början gjorde de många urtima tingsresorna domsagan besvärlig, men, redan ett år efter tillträdet, ändrades detta förhållande, genom tillåtelsen att hålla alla ransakningar angående häktade personer på länets cellfångelse, der domsal för ändamålet var inredd. Utan att kunna angifva några bestämda orsaker, beroende af så många förhållanden, är det likväl en sanning, att brottmålen antal nära nog år efter år, men periodiskt olika, minskats efter det cellfängelset började begagnas och ransakningarne att hållas på stället. Ifrån 110 ransakningsfångar om året, har antalet nedgått ända till 40, och såsom han vill minnas, sedan icke uppgått öfver 70 till 80. Medeltalet torde nu anses vara 40 till 50. Brotten beskaffenhet voro mest mot eganderätt och hufvudsakligen stölder, sannolikt en följd af ombytligheten och omsättningen uti den närmast hufvudstaden vistande befolkning, enär tjufnadsbrott i allmänhet begås af sådant löst folk, som sällan hafva stadig bergning och dessutom blifvit förstörda af en större stads sedeslösa och oordentliga lif. Brott mot person, som oftare förekomma uti orter, der en fast befolkning finnes, voro här ej många. De flesta utgjordes af barnamord, periodiskt inträffande och ett och annat år uppgående ända till sex. Mord och dråp voro någon gång föremål för ransakning, större slagsmål sällan, och mindre slagsmål, der allmän frid

icke blifvit bruten, ännu mindre ofta. Sedligheten hos den del af domsagans innevånare, som kan räknas till vanlig allmoge, är bättre än i många landsorter, men olika uti skilda delar af domsagan. Sparsamt och ordentligt lefverne utmärker mindre slättbygdens eller Mälareidans allmoge, än skärgårdens och skogsbygdens, hos hvilken sednare äfven större välstånd och bättre förmögenhetsvilkor finnas. Sedan numera de flesta krogar blifvit borttagna har dryckenskapslasten på landet i märklig mon minskats.

Redan året efter utnämningen till domsagan drogs han för någon tid från dess förvaltning, genom förordnande att förvalta ett högre embete. Då uppkom måhända första tanken på ännu vidare fortkomst i statens tjenst. Denna ofta högmodets eller fåfångans frestelse alstrar äregirigheten, farlig för alla, men mest för den, som icke kan bibehålla sinnets lugn samt under den afvaktande tiden sköta sitt kall med lika nit som förut. Hos mången uppkommer en oro, liknande febertillstånd, som borttager lusten att arbeta i det underordnade kallet. Han skulle snart komma i erfarenhet häraf. Tillsagd året derefter af en hög embetsman att vara beredd att emottaga en vigtig förtroendepost vid blifvande riksdag, men sedermera, såsom han sjelf inbillade sig, tillbakasatt och utträngd af en person med förmodligen större skicklighet, men med afgjordt företräde uti yttre skick och utseende, greps han af ett begär att på annan väg tränga sig fram i det offentliga lifvet, och i sällskap med missnöjet öfver förment liden oförrätt kastade han sig in ibland det just då, i följd af revolutionära rörelser uti en del af det öfriga Europa, äfven här uppkomna så kallade reformpartiet, en skuggbild af det franska mönstret, likasom lyckligtvis norden endast fick känna dyningen af den på många ställen fullt utbrutna stormen. Men flera af våra parlamentariska hjeltar och oroliga lynnen, hvilka på detta sätt trodde sig kunna uppstiga till ärans branter, dit en och annan förut ej lyckats uppkomma på

vanlig väg, ansågo sig icke böra stå efter utlandets liberala koryféeer och arbetade ifrigt att till nationens uppbyggelse och tillbedjande uppresas ett nytt gyldene beläte, i stället för den gamla bildstoden med inristade minnen från fädrens ära och klokhet. Genomskådande de nya lärornas ihållighet och opraktiska syftning, drogo sig många snart från sällskapet. Bland dem var äfven lefnadstecknaren.

Men härmed hade han också förlorat den jemnvigt, som fordras för att med förnöjdt sinne vara belåten med sin lott, och med nit och lugn, samvetsgrant och allvarligt, utöfva sina pligter såsom familjfader, medborgare och embetsman. Tanken och hoppet att kunna framdeles få i allmänna värf utveckla högre verksamhet (öferskattande härvid, såsom många, förmåga, kunskaper och skicklighet, egenkärlekens och fåfångans vanliga följd), minskade hågen att med nit och noggranhet sköta embetet, och han aktade derefter icke på sitt kall utöfver nödvändigheten att undvika åtal och allmänt klander.

Vid denna tid hade han i ekonomiskt afseende blifvit temligen oberoende, oaktadt embetets inkomster icke förslogo till utgifterna. Genom erhållet arf blef han i tillfälle betala sina flesta skulder och hade nu sitt bo och sina inkomster mest ograverade. Om han icke låtit leda sig af fåfänga och högmod, skulle han, för att bringa inkomst och utgift till likstämmighet, börjat inskränka sitt visserligen icke öfverdådiga, men dock i mycket öfverflödiga lefnadssätt, hvilket så mycket lättare låtit sig göra, som hans hustru, genom uppfostran och af fallenhet, icke hade den ringaste benägenhet för yppig lefnad eller kostsamt umgängeslif, utan snarare utvecklade det skaplynne, att enkelt och indraget lefva för sina barn och husliga pligter; men någon ändring i lefnadsordning eller indragning på utgiftsbudgeten egde ej rum. Deremot föll han nu på den olyckliga idéen, att bosätta sig på landet, och vid utförandet deraf handlade han hvarken klokt

eller beräkande. Han inköpte dyrt ett nära hufvudstaden beläget vackert och väl underhållet ställe med liten odlad jordrymd men med många byggnader, kostsamma att underhålla och egentligen afsedda att uthyras till sommarnöjen. Han behöll dock och begagnade för sig och familj större delen af husen, och öfverlät till annan person endast en mindre del deraf. Under de två och ett halft år, han både vinter och sommar bebodde denna egendom, kostade reparationer och nybyggnad ganska betydligt, hvaremot inkomsterna af jord och trädgård icke på långt när betäckte räntan på den till större delen utbetalda köpeskillingen. Gården var för liten att kunna till hushållet lemna några egentliga förnödenheter, hvilka måste hemtas från staden. För embets-resor skulle hästar och åkdon hållas, äfven på den tiden ganska kostsamt. Lefnadsutgifterna blefvo också under dessa två och ett halft år större än de varit i hufvudstaden, der dessutom rum för tillfälligt begagnande måste hyras. Då han efter nämnde tid sålde egendomen med förlust på köpeskillingen, uppgick affärens deficit till en ganska stor summa.

Nu inträffade samtidigt, att en person, för hvilken han obetänksamt ingått borgen för icke mindre än 16,500 riksdaler, kom på obestånd och blef nödsakad öfverlemna sin med inteckningar och förmyndaremedel nära nog fullt graverade fasta och lösa egendom till sina borgenärers förnöjande. Största delen af nämnde belopp fick löftesmannen inom kort tid anskaffa och utbetala, och hans ekonomiska välstånd blef härigenom ohjelpigen undergräfdt, så att det för framtiden ej gerna kunde återställas. Men han förteg för de närmaste och sina vänner denna ställning. Allmänna opinionen, denna ofta falska mätare af verkliga förhållanden, angaf honom såsom förmögen, om icke rik, och fåfängan underbläste begäret att såsom sådan äfven framdeles blifva ansedd. Derifrån härledde sig äfven obenägenheten dels att åtaga sig lönande upp-

drag, som kunnat med hans domareutöfning förenas, dels ock att genom ett sparsamt och indraget lefnadssätt i någon mon minska utgifterna. Svårigheten att nu hålla affärerna tillsammans blef årligen större. Sedan han på förhand fått upptaga sin hustrus mödernearf och derut-
 öfver, så att han vid sin svärmoders död, i stället att bekomma någon utdelning, var sterbhuset skyldig ett större belopp, fanns ej annan utväg att skaffa penningar till utgifternas öferskott än medelst kreditens anlåtande, men han var för högmodig att anförtro någon sitt behof af penningeunderstöd. Hans skulder bestodo mest af honom anförtrodde förmyndaremedel samt ett amorteringslån, men härpå skulle räntor årligen godtgöras och derjente afbetalning å sistnämnde lån. Han egde inga sådana värdepapper, hvilka kunde såsom hypotheker användas. En straxt efter borgensförlusten tagen lifassurans dugde ej att begagna. Ett erbjudande häraf skulle genast blotta hans affärsställning. De första åren efter sitt obestånd hjälpte han sig dermed, att han, i följd af vederbörandes förtroende och föreställning om goda förmögenhetsvilkor, kunde under nära ett år få använda inflytande kartemedel, hvilka först mot slutet af året insattes uti ränteriet; och som han, efter domsagans emottagande, bibehållit den förut brukliga seden att under laga ståndstiden låta alla lagfarna köpebref blifva hos domaren inneliggande för att först med fastorna utlemnas, blef han i tillfälle att uppskjuta karteringen å dessa handlingar, oaktadt han i allmänhet redan erhållit penningar till erforderligt stämpladt papper, och behöfde ej vid slutet af året requirera kartor utöfver förut bekommet belopp, enär han först i slutet af Januari månad året derefter redoviste kontrollkartorna med dem, som han då på ny räkning fått på kredit från landtränteriet emottaga. Men denna utväg blef snart otillräcklig. Utgifterna växte, och oaktadt inkomsterna började ökas, i följd af den uppkomna epidemien att köpa och sälja fast

egendom, förslogo de icke att bestrida lefnadskostnaden jemte räntor, afgifter, premier och så mycket annat. Vid denna tid började han redan mera ofta än förut söka förströelser utom hus. Han tillbringade ej så sällan aftnarne på ett ställe, der komfort och lyx äro sammanparade med tidnings- och brochylrläsning, biljard-, bräd- och allå slags, ofta mycket höga, konversationsspel samt tillfälle att erhålla förfriskningar. Här träffas den höge embetsmannen, den rike affärsmannen, men äfven subalternen, extraordinarien och den förnämligare köpmannens kontorist, jemte många utländningar. För en och annan lemnar detta arrangement en angenäm och alldeles icke förderflig förströelse under lediga stunder, särdeles som äfven utländska tidningar finnas att tillgå, men för många både äldre och yngre urartar detta klubblikt lätt till vana, och blir då en afledare från nyttigt verksamhet eller ock från ädlare nöjen inom den husliga kretsen.

Innan han börjar teckningen af den tid, då han fallit uti det borgerliga brottets snara och deruti hölls innesluten, vill han förutskicka några anmärkingar angående gällande föreskrifter vid användandet af stämpladt papper och angående de kontroller, som för statens trygghet att fullt erhålla denna bevillningsinkomst blifvit stadgade.

Till en början anser han alldeles olämpligt, att domaren någonsin bör tillåtas befatta sig med försäljning af stämpladt papper. Sjelfva försäljningen innebär något för embetet icke passande, och hans redovisandebefattning för en kronans inkomst, fastän i andra hand (landskamrereraren är den direkt ansvarige uppbörds mannen), är icke förenlig med hans embetsställning i öfrigt. Domaren bör så mycket som möjligt vara skild från penningförvaltande bestyr, och sjelfva frestelsen att begagna andras medel undanrödjas. Det är icke så sällsynt, att den verkligt skicklige och derjemte samvetsgranne och redbare domaren har mindre fallenhet för penningaffärers skö-

tande, samt saknar förmåga att iakttaga sparsamhet och sträng ordning i egen hushållning. Ingen menniska motstår alla frestelser, fastän förm och tillfälle göra individuela skiljaktigheter härutinnan; men derföre bör staten, der det kan undvikas, icke lemna rum för frestelsen. Inga andra böra utses att hafva allmänna medel om händer, än de, hvilka, genom en längre tids handläggning och vana vid en noggrann räkenskapsföring och med bepröfvadt ordningssinne i andra förhållanden, dertill gjort sig kompetente och användbare. Det fordras särskilda egenskaper, till och med egna lefnadsvanor, för uppboräds- och räkenskaps-tjenstemän. De hafva också merendels lugn och trygghet i deras väsenden, en viss tröghet i lynnet, men äro derjemte ordentlige och fallne för ett sparsamt lefnadssätt, hvarigenom ekonomiskt obestånd vanligen förebygges. Undantagen härifrån falla icke så sällan uti frestelse att begagna statens medel. Det ligger således makt uppå för vederbörande, att vid tillsättande af ifrågavarande tjenester icke misstaga sig angående kandidaternes lämplighet äfven i afseende på deras lynnen och lefnadsvanor.

Hvad beträffar karta-sigillata-kontrollen, så kan man med skäl deremot hafva åtskilligt att erinra.

Sedan, i följd af den mängd karteförnillningar, som på flera ställen nästan uppenbart egt rum, samt, efter det en fabrik för tillverkning af falskt stämpladt papper blifvit upptäckt, det blef nödvändigt att söka förekomma detta underslef, stadnade man, efter uppgjorda olika förslager, omsider vid det nu befintliga invecklade och osäkra kontrollsystemet, i stället att helt enkelt öfverlemna åtkronans vanliga uppborädsmän att hålla allmänheten stämpladt papper tillhanda, och dervid föreskrifva att alla handlingar, som dermed borde beläggas, skulle, för att till legal behandling emottagas och gälla inför särskilda auktoriteter, vara skrifne på sådant papper och försedde med behörigt belopp fyllnadskartor, eller ock med upp-

bördsmannens stämpel, hvilket vore ändå enklare. Så lärer tillgå på flera ställen i utlandet. Kontrollen blefve då både lättare och säkrare. Domaren på landet erhö till utgående expeditioner och till fastebref stämplat papper emot kontant betalning eller emot aflemnad, af uppborrdsmannen godkänd, säkerhet. Uppborrdsmannen skulle för kartemedlen vara ensam ansvarig och redovisnings-skyldig. Domaren hade ej några kronans medel om händer, men kunde deremot utöfva en del af kontrollen genom insändande till vederbörlig ort af förteckningar på alla för honom uppviste, karterade eller stämplade handlingar med stämpelbeloppen. Man skulle emot den nu angifna methoden måhända vilja invända, att den skulle för allmogen medföra olägenhet och tidsförlust; men äfven om detta verkligen i början komme att ega rum, förändrades förhållandet dermed ganska snart, och borde i hvad fall som helst ej lägga hinder i vägen för en nödig och nyttig reform, åsyftande statens fördel och säkerhet samt en enkelhet i formen, som medförde en minskad utgift för det allmänna blott i följd af utbytet af det kostsamma dubbla kartepapperet mot det enklare stämpelsättet eller stämpelpapper; ty det större papper, hvarpå handlingar borde skrivas, kunde med sitt skilnadsvärde öka stämpelafgiften, så mycket mindre betungande, som vanligt papper ej utan betalning i allmänhet erhålles. Att vidare ingå i detalj, är för dessa anteckningar främmande, och det antydda förslaget är icke framkastadt med något anspråk på ofelbarhet eller antaglighet. Meningen är endast att väcka uppmärksamheten på ett förhållande, som borde komma under närmare behörig och sakkunnig pröfning, till nödig rättelse och ändring af nu befintliga stadganden och föreskrifter.

Såsom förut är nämnt, hade svårigheten att hålla affärerna tillsammans årligen ökat sig. Han föll nu uti frestelsen att från renoverade protokoll utesluta en och annan paragraf, för att derigenom undvika redovisning af

kontrollkartor, men det var i början icke hans mening att för alltid undansnilla värdet deraf, utan hade han för afsigt att genom riktigt karterande framdeles af hufvudhandlingarne godtgöra Kongl. Maj: och kronan förlusten. Den farliga vägen var likväl nu beträdd. Kallar man endast en gång synden till hjälp, blir man snart dess träl. För den på obestånd varande mannen var frestelsen för stor. Han blef också snart verklig brottslig, samt under brottets fortsättande allt djerfvare och djerfvare. Detta blef dock slutligen upptäckt och brottslingen till åtal och ansvar befördrad.

Brottets beskaffenhet är genom ransakningen allmänt bekant och behöfver här ej upprepas. De medel han genom karteundansnillningen åtkommit, uppehöll väl, men förslogo icke att fullkomligt upphjelpa affärerna. Han förföll emellertid allt mer och mer uti liknöjdhet för sina tjenstepligtens utöfvande och för familjelifvet. Han sökte förströelsen utom hemmet såsom en nödvändighet. Tillfällen att finna hvad i sådan väg eftersträfvats uteblifva sällan. Så ofta några skäl, verkliga eller uppdiiktade, kunde uppletas, begärde han tjenstledighet. Arbetslusten hade försvunnit. Nitet var borta. Lynnet blef ojemnt. Allt bar prägeln af själens oroliga tillstånd. Han egde likväl förmåga, då han var skild från tjenst och hemlif, att utveckla sitt gamla glada lynne i umgänget. Samvetets röst blef då nedtystad. Under två somrar uppehöll han sig vid badorter inom riket, och den tredje företog han en utrikes resa. Han besökte Berlin med Potsdam, såg Rafaëls Madonna i Dresden-Galleriet, genomströfvade Sachsiska Schweitz, beundrade Münchens byggnadsstil och konststycken, reste genom Saltzburgs saltklippor, for på Donaufloden till Wien, derifrån vägen till Triest gick genom den märkvärdiga jernvägsanläggningen vid Simmering med sina fjorton tunnlar och många viadukter, gungade på Adriatiska hafvets bölja, och fick i morgonrodnadens purpur första anblicken af Venedigs kupoler. Venetiens

och Lombardiets fruktbara slätter förde honom till Milano, der Dömen besågs och Corson icke försumrades. Förbi Comosjöns vackra stränder och blomsterhöljda landställen fortgick resan till Schweiz, der vägen, på den märkvärdiga chausséen med sina gallerier, gick öfver Splügel och Via Mala till så många andra natursköna märkvärdiga orter i olika riktningar. Basel blef slutpunkten på resan i Schweiz. Derifrån togs närmaste vägen öfver Strasburg till Paris, detta lättsinnets och nöjets eldorado. En längre tids vistande här gjorde honom någorlunda bekant med den stora stadens yttre konturer. Der fanns så mycket, som anslog hans sinne, och den som sett honom flanerande på en boulevard, skulle visst icke kunnat upptäcka hans verkliga själstillstånd. Från Paris begaf han sig hem öfver Lübeck. Han hade nu för någon tid varit i tillfälle att undandraga sig embetets nu mera tunga börda och den dermed oskiljaktiga tanken på faran af hans verkliga belägenhet. Denna fara förekom honom stundom öfverhängande, och han insåg, att samma stund upptäckten af hans underslef skedde, skulle den på lösa sanden uppförda byggnaden af välstånd, yttre anseende och äregiriga förhoppningar ohjelpigen kullstörta; men, förunderligt nog, han fruktade icke någonsin för ett sådant straff, som skulle drabba honom. Att häkte och fästning kunde ifrågakomma, var då för honom obegripeligt. Andå till dess han underrättades om brottets upptäckt, hade han den förvillande föreställning, att, utom det ansvar karta-sigillata-förordningen bestämde för försnillningen, som utgjorde *det egentliga brottet*, skulle det derföre begagnade *medel*, eller att till vederbörande insända oriktiga och falska afskrifter af hufvud-protokollen eller så kallad renovation, endast bedömas såsom fel i tjensten. Han jemförde alltid sitt brott med det i hans tycke största, hvartill en embetsman kunde göra sig förfallen, nemligen att för mutor och vinning göra orätt i dom eller annan embetsåtgärd. Ansvarret härföre var i

lagen bestämdt endast till embetets förlust och skadeersättning. Men han förbisåg härvid att straffets storlek icke får rätta sig ensamt efter brottets moraliska halt, utan jemväl afpassas efter brottets mer eller mindre störande inverkan på samhällets säkerhet och bestånd. Han måste jemväl här anteckna en af de många motsägelser eller anomalier, som hos menniskan i moraliskt hänseende så ofta förekomma. Han aktade icke för rof, att, på sätt som skedde, tillegna sig kronans egendom, men han anser sig ej hafva varit i stånd, att för penningar eller deras värde, såsom mer än en gång varit honom erbjudet, göra orätt i det som till det egentliga domare-embetet hörde, och han vägrade till och med mången gång emottaga öfverbetalning i lösen för handlingar, dermed endast notariela åtgärder blifvit vidtagne. Han finner likväl nu mer än väl att bevekelsegrunden till denna integritet icke utgick från någon sträng rättskänsla, utan härledde sig snarare och sannolikast från högmod och begäret efter yttre anseende i verlden, för att såmedelst bevara skenet af rättrådighet.

Han har icke mycket att tillägga. I början af sista året nedlades han på sjukbädden och var ej tillfrisknad förrän på våren. I följd af läkares föreskrift tillbringades nära tre månader vid brunns- och badorter i utlandet. Samma dag han återkom till fäderneslandet skulle blifva den sista, under hvilken han fick tillgodonjuta hemlivets lugn och trefnad, ty redan dagen derefter blef han upplyst om brottets upptäckt. Den känsla han dervid erfor kan icke beskrivas. Lyckligtvis undgick han förtviflans frestelse och dess följder. Han skyndade att i första rummet gifva sin maka del af hela olyckan; det var en svår stund, men såsom en verklig kristen, hvilket hon länge varit, mottog hon det hårda slaget. Intet utrop af vrede, icke ens en förebrående blick kunde förnimmas. Dämpande sorgens känsla i eget bröst, tröstade hon mannen med milda, försonliga ord, bad honom vara

lugn och hänviste honom till den lefvande källa, utur hvilken äfven den störste syndare kan få dricka nådens, barmhertighetens, fridens och lifvets frälsningsgifvande vatten. Sålunda kunde han blifva i stånd att gå sitt mörka öde till mötes, underkasta sig lagen och dess stränga rättvisa, och ändock icke duka under. Men ännu hade hans samvete icke fullt vaknat. Dock skulle det ej dröja länge, innan han kunde klart skåda sitt hjertas tillstånd. Nu blef för honom uppenbart, att han en stor del af sin lefnad varit under inflytande, ja en slaf af obetänksamhet, lättsinne, egenkärlek, fäfänga och högmod, som bildat en fortgående kedja af förvillelser, synder och brott, och att det fordrades det svåraste olycksfall för att lösgöra honom från världens och syndens trældom. Orsaken till hjertats förderf låg nu jemväl för öppen dag. Ända från yngre åren hade gudsfruktan och Guds ord, i andlig mening, varit för honom främmande. Han hade väl, i likhet med så många andra, iakttagit föreskrifna kyrkobruk och i allmänhet intill de sednaste åren varit rättfärdig inför den borgerliga lagen; men han hade ej egt någon känsla af den gudomliga lagens andliga betydelse och helighet, ännu mindre lärt sig att genom bönen nalkas Gud och anropa hans barmhertighet om nåd att vinna delaktighet uti frälsarens förtjenst. Han kunde således icke motstå frestelser, som blifvit en följd af lefnadsomständigheter, deruti han sig sjelf inledt. Gud frestar ingen, men han låter människan vara herre öfver böjelser och vilja; och när dessa aldrig underställas Guds råd och vishet genom bön och Guds ords kraftiga medverkan, kan förderfvet icke uteblifva.

Han slutar denna teckning med innerlig och uppriktig önskan, att det allmänt rådande världsliga sinnet måtte vika och lemna rum för det lefvande ordet och en sann gudsfruktan.

-lym och hälsats honom till den förhöfde källan. När där-
 kon lifven den stästa sydhare kan till dricka någons; där-
 berättade, vilken och lifvets följande sydhare vatten.
 -lym kunde kan lifvets i stånd att ett nytt öde
 till lifvets, och lifvets sig iagen och dess stränga rättvisa.
 och lifvets ika dricka under. Men ännu hade hans sam-
 vete icke tillräckligt. Dock skulle det ej dricka länge,
 innan han kunde klart skåda sitt hjertans tillstånd. Nu
 lifvets för honom uppenbart att han en stor del af sin lif-
 vad varit under inflytande, ja en del af obehälsamhet,
 lifvets egenskaper, lifvets och högmot, som lifvets en
 att *Denna lefnadsteckning kan anses utgöra ett supplement till
 brottslingens inför domstolen aflättna förklaring öfver sin för-
 brytelse, och hörer, från denna synpunkt, lika så väl som
 själva rättsakningen, till offentligheten. Den utgår nu från
 trycket, i brochyrform, af ekonomiskt skäl, men framför allt
 med den i teckningen oförstådlt antyddta syftning att lända till
 varning och väckelse. Kunde detta mål, om än i aldrig så
 ringa mån, vinnas, vore den icke förgäfvets utgifven.* och i alla
 för den berättliga lägen; men han hade ej ett namn
 känsla af den gudomliga lagens andliga betydelse och
 behållit, ännu mindre lärt sig att genom bönen närka
 Gud och anropa hans barmhärtighet om nåd att vinnas
 behållit ett frälsarens förtjenst. Han kunde således
 icke motstå frörelset, som lifvets en följd af lefnadsom-
 ständigheter, deruti han sig själv inbedt. Gud frörelst ja-
 gen, men han läter människans vara bette öfver pålester
 och vilja; och när dessa aldrig underställas Guds råd och
 vishet genom böen och Guds ords kraftiga medverkan, kan
 förderfvet icke stödliva.
 Han sinner denna teckning med innerlig och upprök-
 tig önskan, att det allmänt rådande vordande sinnet måtte
 vika och jamma rum för det levande ordet och en sann
 gudsfrörelst.